

REFERENDARZ (29) *sb m*

-f- (19), -ff- (10).

Wszystkie e jasne, a pochylone.

sg N referendârz (12). ◇ G referendârza (1). ◇ A referendârza (1). ◇ I referendârz(e)m (1). ◇ pl N referendârze (9). ◇ D referendârzom (1). ◇ I referendârzami (1), referendârzmi (1) *SarnStat* (1:1). ◇ L referendârzach (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

W Rzeczypospolitej szlacheckiej urzędnik państwowy wysokiego szczebla, przyjmujący prośby i skargi i przekazujący je kanclerzom i królowi (urząd ten sprawowały jednocześnie 4 osoby, po dwie, duchowna i świecka, dla Korony i Litwy); referendarius JanStat, Cn; relatus Modrz; supplicum libellorum magister, magister memoriae, proximus libellorum Cn [referendarius Lac sr] (29) : KochList nlb 3; A wżákże niema być gánion obyczay Hiłzpánłki [...], powiedział Petrus Royfius Maureus mąż sławny/ który dla oobliwey náuki y biegłóści w práwie/ od Krolá był Referendarzem vczynion. ModrzBaz 75; BielSjem 12v marg; Refferendarze w ísprawy fádowé wdáwác fie nie máią, iedno tylko przy Królu ípraw máią słuchác. SarnStat 324; Káncellariiey rzádu Księgi piąte o Referendarzách. SarnStat 325 żp, 38, 323, 325 [2 r.]; [HerburtStat 31 (Linde)].

referendarz czyj [= króla; w tym: pron poss (4), G sb (2)] (6): [Nadarzyńscy] dobrovolnye a wglosz zessnaly Isz dosycz cziniacz rękoyemsthuu ktore zanye vczynil wielebny kxiądz piothr arcziechowski kanonik varsewski proboszcz stobniczky a Refferendarz krola Iego Mczi. etc. isz myely tho zessnanye tuta v thych act y zapisz vczinicz ZapWar 1548 nr 2668; WyprKr 1v; REfferendarze názy tylko íkarg á nie fádów/ wedle Státutów Królestwá/ pilnowác będą SarnStat 324, 56, 146, 325.

W połączeniu z imieniem i (lub) nazwiskiem [zawsze: nazwisko + referendarz] (4): RejZwierz aa3v, 61; StryjWjaz Cv; Stániłław Sędziwóy Czárnkowłki Refferendarz Dworu Kró. Ie⁸⁰ M. SarnStat 1016.

W połączeniu szeregowym (1): A zaż thám [na sejmie] wczáfu vżywiełz/ álbo íspráwiedliwóści po którą iedziełz/ doftániełz? [...] A tho/ co fye nędze náciérpiłz/ co fye zá Prokuratorem nábiegałz/ co fye Affefforom/ Referendarzom/ y Odźwiérnym ich náklániałz/ to w niwécz. OrzQuin B4.

Zestawienia: »referendarz dworny, dworu« [szyk 4:2] (3:3): íwą ręką włáfną podpífiłímy fie [...] Stániłław Ofowłki Kántor Gnieźniéńłki Refferendarz Dworny SarnStat 1043; Działo fie y dan yeft w Piotrkowie [...]. Przy czym obliczni byli [...] Stániłław Kárnkowłki Kántor Gnieźniensłki/ Scholáftyk Lęczycki wíęłfzy Sekretarz y Dworu náłzégó Referendarz SarnStat 1215, 1016, 1065, 1194, 1215.

»koronny referendarz« (1): Drugiego dnia Sendiwoy Czárnkowłki Koronny/ Referendarz w mowie iák Cicero ogromny/ Od wżytkiey Sláchty w obec Krolá pozdrawiájąc [...] wziął odpowiedź StryjWjaz Cv.

Szereg: »kanclerze i referendarze; kanclerze z referendarzami; kancelaryja z referendarzmi« (1;1;1): IZ w fádziéich Niemieckich wiele ípraw Szláchtá miéwa: gdy fie tákové ísprawy przytoczą [...]/ odpráwowác y fádzić będąiemy. A Káncellária z Referendarzmi prześłuchawác ich będąie/ y przy ftronách referowác. SarnStat 325, 319 [2 r.].

Przen i iron.: Ten, kto relacjonuje, referuje (1) : (nagł) List Pana Andrzeja Zborowskiego do Pana Iana Zborowskiego, Kasztellana Gnieznńskiego. (-) [...] Iesli Curer Łukasz co powiadał przed w̄m słabego. w̄m referendarza masz, bo ten Secreta cordis niewie nietylko moich ActReg 161.

a. [*Prawdopodobnie: Urzędnik sądowy (urząd wykształcony z referendarza królewskiego), prowadzący tzw. „sądy referendarskie”, rozstrzygające spory chłopów z dóbr królewskich z dzierżawcami lub starostami:*

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy terytorium: Jest tam kościół wielki murowany, plebanija dobrze dotowana, jest podawania JKM, teraz plebanem ksiądz Pilichowski, referendarz podlaski. LustrMaz II 48.]

PP